

Міністерство освіти і науки України
Сумський національний аграрний університет
Факультет агротехнологій та природокористування
Кафедра туризму

Робоча програма (силабус) освітнього компонента

ОК 7. Ринок туристичних послуг

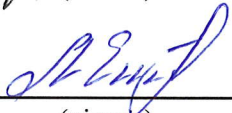
(обов'язковий)

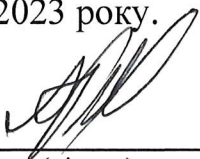
Реалізується в межах освітньої програми: **«Туризм»**
(назва)

за спеціальністю: **242 «Туризм і рекреація»**
(шифр, назва)

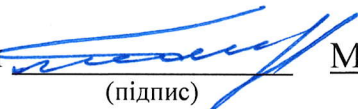
на другому (магістерському) рівні вищої освіти

Розробники: О. В. Коваленко, к.пед.н., доцент;
(підпис) (прізвище, ініціали) (вчений ступінь та звання, посада)

 Л. І. Єпик, к.і.н., доцент
(підпис) (прізвище, ініціали) (вчений ступінь та звання, посада)

Розглянуто, схвалено та затверджено на засіданні кафедри туризму	протокол №1 від 30.08.2023 року. Завідувач кафедри <u></u> <u>О. В. Коваленко</u> (підпис) (прізвище, ініціали)
--	---

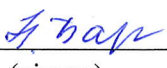
Погоджено:

Гарант освітньої програми М. Г. Баштовий
(підпис) (ПІБ)

Декан факультету, де реалізується ОП О. М. Бакуменко
(підпис) (ПІБ)

Рецензія на робочу програму (додається): д.пед.н., професор В. П. Онопрієнко

(підпис)

Методист відділу якості освіти, ліцензування та акредитації (Н. Баранік)
(підпис) (ПІБ)

Зареєстровано в електронній базі: дата 08.09. 2023 р.

Інформація про перегляд робочої програми (силабусу):

Навчальний рік, в якому вносяться зміни	Номер додатку до робочої програми з описом змін	Зміни розглянуто і схвалено		
		Дата та номер протоколу засідання кафедри	Завідувач кафедри	Гарант освітньої програми

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

1.	Назва ОК	Ринок туристичних послуг			
2.	Факультет/кафедра	Агротехнологій та природокористування / Туризму			
3.	Статус ОК	Обов'язковий			
4.	Програма/Спеціальність (програми), складовою яких є ОК для (заповнюється для обов'язкових ОК)	ОПП «Туризм» Спеціальність 242 «Туризм і рекреація»			
5.	ОК може бути запропонований для (заповнюється для вибіркових ОК)				
6.	Рівень НРК	7 рівень			
7.	Семестр та тривалість вивчення	Дисципліна викладається протягом 2 семестру			
8.	Кількість кредитів ЄКТС	5 кредитів (150 годин)			
9.	Загальний обсяг годин та їх розподіл	Контактна робота (заняття) денна / заочна форма навчання			Самостійна робота денна / заочна форма навчання
		Лекційні	Практичні (семінарські)	Лабораторні	
	II семестр	30/-	30/2	-	90/148
10.	Мова навчання	українська			
11.	Викладач/Координатор освітнього компонента	Коваленко Олександр Вікторович, к.пед.н., доцент, завідувач кафедри туризму, кабінет 211e; Єпик Лариса Іванівна, к.і.н., доцент, доцент кафедри туризму, кабінет 211e			
11.	Контактна інформація 1	Ел. адреса: olexkovalenko@ukr.net; larusyabarabash2017@gmail.com			
12.	Загальний опис освітнього компонента	Теоретична та практична підготовка студентів спеціальності «Туризм і рекреація» щодо опанування основних засад, напрямків функціонування торгівлі туристичними послугами, що є теоретичним і практичним підґрунтям пошуку оптимальних форм, методів, принципів розв'язання завдань по використанню переваг зовнішньоторговельних відносин між суб'єктами туристичного господарства.			
13.	Мета освітнього компонента	Грунтовне поглиблене вивчення ряду аспектів формування, функціонування та розвитку ринку туристичних послуг; формування у здобувачів цілісної системи навиків функціонування та управління як українським так і світовим ринком туристичних послуг, з урахуванням специфіки функціонування туристичної сфери в сучасних умовах.			
14.	Передумови вивчення ОК, зв'язок з іншими освітніми компонентами ОП	Освітній компонент тісно пов'язаний із такими освітніми компонентами, як Інноваційні технології сфери туризму та рекреації, Туризмологія та основи рекреології; а також є основою для: Політика сталого розвитку туризму в Україні та світі.			
15.	Політика академічної доброчесності	При виконанні практичних робіт, написанні модульних, атестаційних та екзаменаційних робіт студент обов'язково має дотримуватись правил академічної доброчесності. При виявленні фактів списування або академічної не доброчесності робота виконана студентом не зараховується.			
16.	Посилання на Moodle	https://cdn.snau.edu.ua/moodle/course/view.php?id=5572			

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ ТА ЇХ ЗВ'ЯЗОК З ПРОГРАМНИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ НАВЧАННЯ

<p style="text-align: center;">Результати навчання за ОК: Після вивчення освітнього компонента студент очікувано буде здатен...»</p>	<p style="text-align: center;">Як оцінюється ПРН</p>
<p>ПРН04. Проводити аналіз геопросторової організації туристичного процесу, проєктувати його стратегічний розвиток на засадах сталості.</p>	<p>Проведення модульного та атестаційного контролю. Індивідуальні завдання, презентації, доповіді. Розробка міні-проєктів з дисципліни. Уважна перевірка та аналіз виконаних завдань. Написання есе, тез доповідей, статей з дисципліни та проблематики дослідження. Іспит.</p>
<p>ПРН05. Здійснювати комплексний аналіз і оцінювання функціонування туристичного ринку різних ієрархічних рівнів, прогнозувати тенденції його розвитку.</p>	<p>Проведення модульного та атестаційного контролю. Індивідуальні завдання, презентації, доповіді. Розробка міні-проєктів з дисципліни. Уважна перевірка та аналіз виконаних завдань. Написання есе, тез доповідей, статей з дисципліни та проблематики дослідження. Іспит.</p>
<p>ПРН06. Аналізувати та оцінювати діяльність суб'єктів туристичного ринку, планувати результати їх стратегічного розвитку.</p>	<p>Проведення модульного та атестаційного контролю. Індивідуальні завдання, презентації, доповіді. Розробка міні-проєктів з дисципліни. Уважна перевірка та аналіз виконаних завдань. Написання есе, тез доповідей, статей з дисципліни та проблематики дослідження. Іспит.</p>
<p>ПРН07. Організовувати співпрацю зі стейкхолдерами, формувати механізми взаємодії суб'єктів туристичного ринку з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності.</p>	<p>Проведення модульного та атестаційного контролю. Індивідуальні завдання, презентації, доповіді. Розробка міні-проєктів з дисципліни. Уважна перевірка та аналіз виконаних завдань. Написання есе, тез доповідей, статей з дисципліни та проблематики дослідження. Іспит.</p>

3. ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМОПОНЕНТА (ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ)

Тема. Перелік питань, що будуть розглянуті в межах теми	Розподіл в межах загального бюджету часу <i>Денна / Заочна форма навчання</i>				Рекомендована література
	Аудиторна робота			Самост. робота	
	Лк	П.з / семін	Лаб. з.		
Тема 1. Теоретичні основи аналізу ринку послуг. 1.1. Методологія аналізу ринку послуг. 1.2. Класифікація послуг. 1.3. Особливості міжнародної конкуренції в сфері послуг. 1.4. Регулювання світової торгівлі послугами.	2	2/2		13/18	2, 6, 7, 8
Тема 2. Сутність вітчизняного та міжнародного ринків туристичних послуг. 2.1. Туризм як провідний напрям розвитку ринку послуг. 2.2. Конкуренція в сфері туристичного бізнесу. 2.3. Ціноутворення в галузі туристичного бізнесу. 2.4. Сутність, структура та функції ринку туристичних послуг.	4	4		12/19	6, 7, 8, 9
Тема 3. Становлення та особливості ринку туристичних послуг. 3.1. Історія формування ринку туристичних послуг. 3.2. Чинники розвитку туристичного бізнесу в Україні.	4	4		13/18	7, 8, 9, 10
Тема 4. Методичні засади дослідження ринку туристичних послуг. 4.1. Геопросторові дослідження туристичного ринку. 4.2. Методика макрорегіональних досліджень туристичного ринку. 4.3. Методика дослідження національного туристичного ринку. 4.4. Методика геомаркетингового аналізу туристичного підприємства.	4	4		12/19	2, 8, 9, 10
Тема 5. Геопросторова організація туристичного процесу. 5.1. Умови та чинники формування попиту. 5.2. Сегментація та територіальна організація ринку туристичного попиту. 5.3. Тур як основний ринковий продукт. 5.4. Структура та територіальна організація індустрії туризму.	4	4		13/18	1, 3, 4, 10
Тема 6. Особливості функціонування ринку туристичних послуг. 6.1. Регуляторні механізми ринку туристичних послуг. 6.2. Кон'юнктура туристичного ринку. 6.3. Регіональні особливості споживання туристичних послуг. 6.4. Закономірності функціонування туристичного ринку.	4	4		13/18	1, 4, 5, 10
Тема 7. Економічні аспекти функціонування ринку туристичних послуг. 7.1. Економічний потенціал сучасного туристичного	4	4		12/19	1, 3, 4, 7

бізнесу в Україні. 7.2. Маркетингові та інноваційні стратегії у менеджменті туристичних підприємств. 7.3. Зовнішньоекономічна діяльність туристичних підприємств, як засіб реалізації зовнішньоекономічного курсу України.					
Тема 8. Стратегія існування та розвитку ринку туристичних послуг. 8.1. Стратегія виходу України на світовий ринок туристичних послуг. 8.2. Філософські аспекти існування сучасного ринку туристичних послуг.	4	4		12/19	2, 3, 5, 8
Всього за семестр	30/-	30/2		100/148	

4. МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ

ПРН	Методи викладання (робота, що буде проведена викладачем <u>під час аудиторних занять, консультацій</u>)	Кільк. годин денна/заочна	Методи навчання (які види навчальної діяльності має виконати <u>студент самостійно</u>)	Кільк. годин денна/заочна
ПРН04. Проводити аналіз геопросторової організації туристичного процесу, проектувати його стратегічний розвиток на засадах сталості.	- проведення лекційних занять з використанням мультимедійних презентацій до кожної з тем, проведення практичних робіт; - модерування дискусій за результатами доповідей.	15	- опрацювання незнайомих (нових) термінів; - опрацювання додаткового матеріалу за відповідними темами.	22
ПРН05. Здійснювати комплексний аналіз і оцінювання функціонування туристичного ринку різних ієрархічних рівнів, прогнозувати тенденції його розвитку.	- проведення лекційних занять з використанням мультимедійних презентацій до кожної з тем та практичних робіт з елементами аналізу життєвих ситуацій.	15	- опрацювання додаткового матеріалу за відповідними темами; - аналіз проведеної роботи під час виконання практичних завдань; - написання есе та тез доповідей.	23
ПРН06. Аналізувати та оцінювати діяльність суб'єктів туристичного ринку, планувати результати їх стратегічного розвитку.	- проведення лекційних занять з використанням мультимедійних презентацій; - перевірка мультимедійних презентацій, есе, тез доповідей.	15	- опрацювання додаткового матеріалу за відповідними темами; - аналіз проведеної роботи під час виконання практичних завдань та підготовка до захисту практичних робіт, а також міні-проектів.	22
ПРН07. Організовувати співпрацю зі стейкхолдерами, формувати механізми взаємодії суб'єктів туристичного ринку з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності.	- проведення лекційних занять з використанням мультимедійних презентацій та практичних робіт; - модерування дискусій за результатами доповідей.	15	- опрацювання додаткового матеріалу за відповідними темами; - аналіз проведеної роботи під час підготовки до захисту практичних робіт, - написання есе та/або тез доповідей; - написання міні-проектів.	23
Всього годин		60		90

5. ОЦІНЮВАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

5.1. Сумативне оцінювання

5.1.1. Для оцінювання очікуваних результатів навчання передбачено

№	Методи сумативного оцінювання	Бали / Вага у загальній оцінці	Дата складання
1.	Практична робота 1. Теоретичні основи аналізу ринку послуг.	6 балів / 6%	До 3 тижня
2.	Практична робота 2. Сутність вітчизняного та міжнародного ринків туристичних послуг.	6 балів / 6%	До 4 тижня
3.	Практична робота 3. Становлення та особливості ринку туристичних послуг.	6 балів / 6%	До 5 тижня
4.	Практична робота 4. Методичні засади дослідження ринку туристичних послуг.	7 балів / 7%	До 6 тижня
5.	Атестація (тест множинного вибору)	15 балів / 15%	До 7 тижня
6.	Модульний контроль (тест множинного вибору)	5 балів / 5%	До 7 тижня
7.	Практична робота 5. Геопросторова організація туристичного процесу.	6 балів / 6%	До 10 тижня
8.	Практична робота 6. Особливості функціонування ринку туристичних послуг.	6 балів / 6%	До 12 тижня
9.	Практична робота 7. Економічні аспекти функціонування ринку туристичних послуг.	6 балів / 6%	До 13 тижня
10.	Практична робота 8. Стратегія існування та розвитку ринку туристичних послуг.	7 балів / 7%	До 14 тижня
11.	Іспит	30 балів / 30%	До 15 тижня

5.1.2. Критерії оцінювання

Компонент	Незадовільно	Задовільно	Добре	Відмінно
Практична робота до теми 1. Теоретичні основи аналізу ринку послуг.	0 балів	1-2 бали	3-4 бали	5-6 балів
	Практична робота не виконана	Робота виконана зі значними помилками, в тому числі орфографічними	Робота виконана з незначними помилками, студент не достатньо орієнтується в теоретичному матеріалі	Робота виконана вірно, студент добре орієнтується в теоретичному матеріалі
Практичні роботи до теми 2. Сутність вітчизняного та міжнародного ринків туристичних послуг.	0 балів	1-2 бали	3-4 бали	5-6 балів
	Практична робота не виконана	Робота виконана зі значними помилками, в тому числі орфографічними	Робота виконана з незначними помилками, студент не достатньо орієнтується в теоретичному матеріалі	Робота виконана вірно, студент добре орієнтується в теоретичному матеріалі
Практичні роботи до теми 3. Становлення та особливості ринку туристичних послуг.	0 балів	1-2 бали	3-4 бали	5-6 балів
	Практична робота не виконана	Робота виконана зі значними помилками, в тому числі орфографічними	Робота виконана з незначними помилками, студент не достатньо орієнтується в теоретичному матеріалі	Робота виконана вірно, студент добре орієнтується в теоретичному матеріалі

			орієнтується в теоретичному матеріалі	
Практична робота до теми 4. Методичні засади дослідження ринку туристичних послуг.	0 балів	1-2 бали	3-5 балів	6-7 балів
	Практична робота не виконана	Робота виконана зі значними помилками, в тому числі орфографічними	Робота виконана з незначними помилками, студент не достатньо орієнтується в теоретичному матеріалі	Робота виконана вірно, студент добре орієнтується в теоретичному матеріалі
Атестація (тест множинного вибору)	0-3 бали	4-7 балів	8-13 балів	14-15 балів
	Залежить від кількості вірних відповідей на тест	Залежить від кількості вірних відповідей на тест	Залежить від кількості вірних відповідей на тест	Залежить від кількості вірних відповідей на тест
Модульний контроль (тест множинного вибору)	0-1 бал	2-3 бали	4 бали	5 балів
	Залежить від кількості вірних відповідей на тест	Залежить від кількості вірних відповідей на тест	Залежить від кількості вірних відповідей на тест	Залежить від кількості вірних відповідей на тест
Практична робота до теми 5. Геопросторова організація туристичного процесу.	0 балів	1-2 бали	3-4 бали	5-6 балів
	Практична робота не виконана	Робота виконана зі значними помилками, в тому числі орфографічними	Робота виконана з незначними помилками, студент не достатньо орієнтується в теоретичному матеріалі	Робота виконана вірно, студент добре орієнтується в теоретичному матеріалі
Практичні роботи до теми 6. Особливості функціонування ринку туристичних послуг.	0 балів	1-2 бали	3-4 бали	5-6 балів
	Практична робота не виконана	Робота виконана зі значними помилками, в тому числі орфографічними	Робота виконана з незначними помилками, студент не достатньо орієнтується в теоретичному матеріалі	Робота виконана вірно, студент добре орієнтується в теоретичному матеріалі
Практична робота до теми 7. Економічні аспекти функціонування ринку туристичних послуг.	0 балів	1-2 бали	3-4 бали	5-6 балів
	Практична робота не виконана	Робота виконана зі значними помилками, в тому числі орфографічними	Робота виконана з незначними помилками, студент не достатньо орієнтується в теоретичному матеріалі	Робота виконана вірно, студент добре орієнтується в теоретичному матеріалі
Практична робота до теми 8. Стратегія існування та розвитку ринку туристичних послуг.	0 балів	1-2 бали	3-5 балів	6-7 балів
	Практична робота не виконана	Робота виконана зі значними помилками, в тому числі орфографічними	Робота виконана з незначними помилками, студент не достатньо	Робота виконана вірно, студент добре орієнтується в теоретичному матеріалі

			орієнтується в теоретичному матеріалі	
Іспит	0-5 балів	5-16 балів	17-27 балів	28-30 балів
	Студент погано орієнтується в теоретичному матеріалі.	Студент недостатньо орієнтується в теоретичному матеріалі, відповіді мають значні помилки.	Студент достатньо орієнтується в теоретичному матеріалі, помилки у відповідях не значні.	Студент гарно орієнтується в теоретичному матеріалі, відповідь повна і без, або майже без помилок

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C	задовільно	
69-74	D		
60-68	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5.2. Формативне оцінювання

№	Елементи формативного оцінювання	Дата
1	Усне опитування після вивчення кожної теми	Після завершення вивчення теми
2	Усні відповіді на окремі питання під час проведення лекцій та практичних робіт	Протягом всього семестру
3	Аналіз текстів за темами курсу опрацьованих студентом самостійно	Протягом всього семестру
4	Захист практичних робіт	Після здачі роботи
5	Проходження тестування з атестації та модульного контролю зі зворотнім зв'язком з викладачем	Відповідно до графіка навчального процесу

6. НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ (ЛІТЕРАТУРА)

6.1. Основні джерела

1. Гонтаржевська Л. І. Ринок туристичних послуг в Україні: навчальний посібник. Донецьк : Східний видавничий дім, 2014. 180 с.
2. Заблоцька Р. О. Світовий ринок послуг: навчальний посібник. Київ : Знання, 2015. 280 с.
3. Любіцева О. О. Ринок туристичних послуг. Київ : Альтерпрес, 2015. 232 с.
4. Мазаракі А. А., Ващенко Н. П. Світовий ринок товарів і послуг. Київ, 2016, 241 с.
5. Міжнародна торгівля: навчальний посібник / ред. Румянцев А. П., Башинська Г. І., Корнілова І. М., Коваленко Ю. О. Київ : Центр навчальної літератури. 2017. 376 с.
6. Румянцев А. П., Коваленко Ю. О. Міжнародна торгівля послугами: навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури. 2018. 112 с.
7. Румянцев А.П., Коваленко Ю.О. Світовий ринок послуг: навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2016. 456 с.
8. Стонер Джеймс А. Ф., Долан Едвін Г. Вступ у бізнес: пер. з англ. Київ : Либідь, 2020. 750 с.
9. Циганкова Т. М., Петрашко Л. П., Кальченко Т. В. Міжнародна торгівля. Київ : КНЕУ, 2018. 325 с.
10. Швець Л. П. Проектний аналіз : навчальний посібник. Львів : Новий світ, 2019. 643 с.

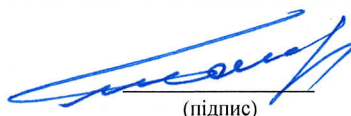
Інші джерела

- Aid Delivery Methods, Volume 1: Project Cycle Management / European Commission, Europe Aid Office. Brussels, 2014.
- Appleyard J., Field G. International Economics. 2nd edition. N.Y.: Irwin, 2016. 480 p.
- Bull A. The Economics of Travel and Tourism.- London: Pitman, 2011. 256 p.
- Project Cycle Management Guidelines / European Commission. Brussels, 2014. 158 p.
- Trocki M. Zarzadzanie projektem europejskim. Warszawa, 201. 292 s.
- World Tourism Barometer. World Tourism Organization. Madrid, 2015. June edition.

**РЕЦЕНЗІЯ НА РОБОЧУ ПРОГРАМУ (СИЛАБУС)
РИНОК ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ**

Параметр, за яким оцінюється робоча програма (силабус) освітнього компонента гарантом або членом проєктної групи	Так	Ні	Коментар
Результати навчання за освітнім компонентом (ПРН) відповідають НРК	+		
Результати навчання за освітнім компонентом (ДРН) відповідають передбаченим ПРН (для обов'язкових ОК)	+		
Результати навчання за освітнім компонентом дають можливість виміряти та оцінити рівень їх досягнення	+		

Член проєктної групи ОП «Туризм»:

(підпис)

Баштовий М. Г.

(ПІП)

Параметр, за яким оцінюється робоча програма (силабус) освітнього компонента викладачем відповідної кафедри	Так	Ні	Коментар
Загальна інформація про освітній компонент є достатньою	+		
Результати навчання за освітнім компонентом (ДРН) відповідають НРК	+		
Результати навчання за освітнім компонентом (ДРН) дають можливість виміряти та оцінити рівень їх досягнення	+		
Результати навчання (ДРН) стосуються компетентностей студентів, а не змісту дисципліни (містять знання, уміння, навички, а не теми навчальної	+		
Зміст ОК сформовано відповідно до структурно-логічної схеми	+		
Навчальна активність (методи викладання та навчання) дає змогу студентам досягти очікуваних результатів навчання (ДРН)	+		
Освітній компонент передбачає навчання через дослідження, що є доцільним та достатнім для відповідного рівня вищої освіти	+		
Стратегія оцінювання в межах освітнього компонента відповідає політиці Університету/факультету	+		
Передбачені методи оцінювання дозволяють оцінити ступінь досягнення результатів навчання за освітнім компонентом	+		
Навантаження студентів є адекватним обсягу освітнього компонента	+		
Рекомендовані навчальні ресурси є достатніми для досягнення результатів навчання (ДРН)	+		
Література є актуальною	+		
Перелік навчальних ресурсів містить необхідні для досягнення ДРН програмні продукти	+		

Рецензент (викладач кафедри туризму)

(підпис)

Онопрієнко В. П.

(ПІП)